

особи, що тримається під вартою на території іноземної держави для проведення за її участю процесуальних дій. Допит такої особи за допомогою ВК ефективно вирішує і цю проблему. Потенційна економія в такому випадку визначається вартістю витрат на охорону і транспортування.

Крім того, ВК вирішує проблему прохань двох і більше держав, що збігаються за часом стосовно тимчасової передачі особи, яка тримається під вартою на території запитуваної держави, для проведення за її участю процесуальних дій. Одночасне задоволення прохань двох держав про тимчасову передачу такої особи в рамках діючої системи міжнародного співробітництва та правової допомоги буде неможливим. Безумовно, приймаючи рішення, запитувана держава враховує всі відповідні фактори і перевагу може віддати проханню держави, з якою є договірні відносини. Але може скластися ситуація, коли запитувана держава не пов'язана будь-якими договірними зобов'язаннями про тимчасову передачу особи з жодною із запитуючих держав. Оптимальне вирішення зазначеної проблеми може бути знайдене за допомогою використання ВК, що дозволить забезпечити віддалену присутність особи перед компетентними органами запитуючих держав, забезпечивши їй віддалену участь у необхідних запитуючим державам процесуальних діях. Отже, ВК надає можливість фактично одночасного задоволення клопотань двох і більше держав про тимчасову передачу особи, тим самим дозволяючи вирішити проблему прохань, що збігаються за часом.

ВК дозволяє вирішити ще одну проблему, коли держава, яка одержала прохання про тимчасову передачу особи, одержує також прохання від іншої запитуючої держави про видачу цієї самої особи, тобто коли особа одночасно є об'єктом кримінального переслідування в одній державі й необхідність її присутності для проведення процесуальних дій потрібна в іншій державі.

Сокиран Федір Михайлович,
професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТАКТИКО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У процесі досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчому в руслі своєї професійної діяльності доводиться спілкуватися з різними категоріями осіб. Одні особи сумлінно поводять себе під час розслідування і зацікавлені у швидкому, повному та об'єктивному розслідуванні кримінальних правопорушень, викритті та покаранні винних, виявляють готовність до надання посильної допомоги слідчому і в багатьох випадках

надають їй практично. Але разом із тим, у слідчій практиці є приклади, коли особи, які самі не вчинивши кримінального правопорушення, виявляють співчутливе ставлення до тих, хто вчинив кримінально карані діяння та зацікавлені в тому, щоб кримінальне правопорушення не було розкрито. Ще більш небезпечною є категорія осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та намагаються вжити або вже вживають певних заходів, щоб перешкодити розслідуванню, уникнути покарання за вчинене.

Такі особи, як правило, активно перешкоджають роботі слідчого або, як прийнято говорити в юридичній літературі – протидіють розслідуванню. Словосполучення «протидіяти розслідуванню» є сталим виразом у кримінально-процесуальній і криміналістичній літературі. Протидію розуміють як дію, що перешкоджає роботі слідчого, а протидіяти – вчиняти протидію, перешкоджати. Можна сказати, що протидіяти розслідуванню – це перешкоджати досягненню цілей, які ставить перед собою слідчий.

Маємо зазначити, що усі явища протидії створюють умови для порушення нормального процесу пізнання, притаманного юридичній діяльності.

Для подолання в рамках закону протидії цього негативного явища, яке часто має місце на стадії досудового слідства, важливу роль відіграє психологічний вплив на осіб, які перешкоджають або можуть перешкодити, на думку слідчого, здійсненню правосуддя [1].

Слідчий для встановлення об'єктивної істини у справі зобов'язаний зробити все, що зменшує цю протидію: застосовувати відповідні прийоми, серед яких, на нашу думку, особливе місце належить психологічному впливу. Застосування психологічного впливу в цілому, та для подолання протидії розслідуванню зокрема, деякі автори не визнають категорично. Подібні підходи, на нашу думку, роззброюють працівників слідства і перетворюють їх у пасивних реєстраторів подій.

Постає запитання: якою має бути поведінка слідчого, як йому діяти в ситуаціях, коли допитувані особи протидіють розслідуванню? Перш за все, треба підготувати себе до роботи в умовах протидії, постійно працювати над удосконаленням таких якостей характеру як: рішучість, наполегливість, обережність – і набувати навичок застосування методів психології.

Правильним є положення, що будь-яка протидія правоохоронним органам тягне за собою певне реагування з боку посадових осіб, у тому числі, як нам здається, однією з форм реагування має бути застосування психологічного впливу [2].

У всіх випадках, коли виникає протидія, слідчий застосовує відповідні заходи впливу. У різних варіантах і ситуаціях він здійснюється шляхом застосування різних прийомів. Кожен із цих

приймів психологічного впливу може міститися в певній системі прийомів, що є більш доцільним для деяких типових ситуацій і дозволяє певною мірою алгоритмізувати їх застосування.

Аналіз літературних джерел і слідчої практики свідчить, що найбільш ефективним прийомом психологічного впливу загального характеру для подолання протидії розслідуванню є переконання. Про переконання, як головний засіб подолання опору, прямо чи побічно свідчать результати інтерв'ювання засуджених, які на досудовому розслідуванні змінили свою позицію й у кінцевому рахунку дали правдиві свідчення про свою вину.

У всіх випадках протидії, яку б форму вона не мала і якою небезпечною б не була, треба робити спроби переконати особу, яка протидіє, стати на шлях правди. Слід наголосити, що під час протидії обов'язково у першу чергу застосовувати метод переконання, і, якщо тільки він не дає позитивних результатів, й інші прийоми психологічного впливу.

Слідчі мають знати, що переконання є ефективним прийомом психологічного впливу, якщо воно застосовується в поєднанні з деякими доказами в розслідуваному провадженні.

Переконання як тактичний прийом психологічного впливу, найчастіше застосовується у слідчій практиці у випадку дачі неправдивих свідчень, обмови або самообмови. Сутність застосування переконання полягає в тому, щоб особа, яку переконує слідчий, відмовилась від неправильно обраної лінії своєї поведінки під час розслідування (зокрема, від дачі неправдивих свідчень). Слідчий повинен переконати цю особу в неминучості покарання, у тому, що правдиві свідчення і щира поведінка можуть полегшити її долю (пом'якшити міру покарання). Важливим елементом переконання або навіть окремим його різновидом буде роз'яснення положень закону про пом'якшення покарання за щире каяття визнання провини, яке практично завжди застосовується судом у разі вирішення питання про міру покарання.

Працівники слідства мають пам'ятати, що прийоми психологічного впливу, які вони застосовують, нерідко вже відомі особі, що проходить по кримінальному провадженні, а це може значно ускладнити розслідування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Сокиран Ф.М. Сучасні концепції психологічного впливу на досудовому слідстві: Монографія. – К.: НАВСУ – НВТ «Правник», 2002 – 172 с.